

VILJANDI VALLA ARENGUKAVA

2015 – 2018

ARENGUKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA KOOSTAMISE PROTSESSI KIRJELDUS

Viljandi Vallavolikogu algatas Viljandi valla arengukava koostamise protsessi 19.märtsil 2014. aastal. Arengukava koostamise algatamise otsuse seletuskirjas on nimetatud ajutise 12-liikmelise juhtkomisjoni koosseis ja planeeritavate tegevuste ajakava. Juhtkomisjon on läbi viinud sissejuhatavad koosolekud ja rahvakoosolekud arengukava tööversiooni aruteluks ettevalmistamiseks ning kirjalike ettepanekute hindamiseks, mis arengukavale esitati.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §37² lõige 3 sätestab, et arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja järgnevat eelarveaastat. Viljandi Vallavolikogu on oma 19. november 2014 otsusega määratlenud arengukava koostamise perioodiks 2015-2018. Arengukava tegevuskava on koostatud aastateks 2015-2018 ja vaadatakse läbi volikogu poolt igal aastal 15. oktoobriks. Sealjuures korrigeeritakse tegevuskava ja kinnitatakse volikogu poolt taas neljaks järgnevak eelarveaastaks. Tegevuskava kinnitamine neljaks aastaks annab võimaluse realselt hinnata valla tulubaasi, kulusid ja võimalusi investeringuteks nii vallaeelarvelistest vahenditest kui ka Euroopa Liidu ning siseriiklikest toetusfondidest.

Samal ajal Viljandi valla arengukava koostamise algatamisega oli lõpule jõudmas Viljandi maakonna arengustrateegia koostamine. Maakonna kui terviku arengu elluviimiseks on ülimalt oluline pikaajaliste arengute planeerimisel vaadata ühes piirkonnas ühte suunda, seada ühised eesmärgid ja kirjeldada strateegiat eesmärkide elluviimiseks.

- 19. märts – Viljandi Vallavolikogu otsus arengukava koostamise algatamiseks
- 02. aprill - arengukava algatamise avalik koosolek Viljandis
- 02. mai - õppereis ühinenud omavalitsusse Räpinas ideede kogumiseks
- 05. mai - Heimtali koolis arengukava strateegia tutvustamine ja ajurünnak kogukonnale
- 06. mai - Viiratsi koolis arengukava strateegia tutvustamine ja ajurünnak kogukonnale
- juuni-august - arengukava teksti tööversiooni koostamine aruteludeks
- september - arengukava tegevuskava tööversiooni koostamine aruteludeks
- 14. oktoober – arengukava ja tegevuskava tööversiooni esitamine vallavalitsusele
- 22. oktoober – arengukava ja tegevuskava tööversiooni esitamine vallavolikogule
- 24. oktoober – 30. november – arengukava on avaldatud valla kodulehel avalikkusele ettepanekute tegemiseks
- 27. oktoober – 06. november – toimuvad avalikud arutelud Paistus, Heimtalis, Viljandis, Uusnas ja Saarepeedil
- 03. november – 11. november – töötavad arengukava projekti läbi vallavolikogu komisjonid
- 19. november – volikogu otsustas, et arengukava periood on 2015-2018
- 01. detsember – 08. detsember – arengukavale esitatud ettepanekute läbivaatamise aeg vallavolikogu komisjonides ja arengukava juhtkomisjonis
- Detsember 2014 – Vallavalitsus esitab arengukava koos lisadega volikogule vastuvõtmiseks

Maakonna arengustrateegias on tulenevalt majanduslikust ja demograafilisest olukorrast peatähelepanu pööratud probleemkohtadele ja valitud koostöös neli olulist arengusuunda. Viljandi valla arengueesmärgid ühtivad maakonna arengustrateegia eesmärkidega ja seetõttu tegi arengukava juhtkomisjon ettepaneku võtta Viljandi valla arengukava koostamise aluseks Viljandi maakonna arengustrateegia.

Maakonna arengustrateegia töögruppides osales arvukalt Viljandi valla arengukava juhtkomisjoni liikmeid, valla aktiivseid kodanikke ning vallavalitsuse ametiasutuse hallatavate asutuste juhte. Tulenevalt sellest, on Viljandi valla arengukava väärtuste ja

strateegiliste arengusuundade kirjelduse osas kasutatud ulatuslikus mahus Viljandi maakonna arengustrateegia teksti.

Nii Viljandi valla arengukava kui ka Viljandi maakonna arengustrateegia koostamisel sõnastatud väärtused ja strateegilised arengusuunad on arengukava tööversiooniks sõnastanud eksperdina kaasatud vallakodanik Mihkel Servinski.

Avalikustamise, koosolekute ja laialdase kaasamisega soovitakse saavutada läbi kodanike osaluse sobivaimad eesmärgid ja teed nende elluviimiseks ning Viljandi valla ja ühtlasi maakonna tasakaalustatud arenguks.

VISIOON

Viljandi vald on paikkond Eestimaal, kus inimesed saavad ennast teostada – luua vaimseid väärtusi ja ettevõtteid, töötada, lapsi kasvatada ja mitmekülgsest vaba aega veeta.

VÄÄRTUSED

Viljandi valla väärtuste aluseks on Eesti Vabariigi põhiseadus, kus on kirjutatud: „Kõikumatus usus ja vankumatus tahtes kindlustada ja arendada riiki, mis on loodud Eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel ja välja kuulutatud 1918. aasta 24. veebruaril, mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele, mis on kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvetele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis peab tagama eesti rahvuse ja kultuuri säilimise läbi aegade“.

Viljandi valla väärtused kattuvad väärtustega, mis on sõnastatud Viljandi maakonna arengustrateegias „Viljandimaa – arenev PÄRIS EESTI“. Viljandi vald on paikkond Eestimaal, kus inimesed soovivad ennast teostada - luua vaimseid väärtusi ja ettevõtteid, töötada, lapsi kasvatada ja mitmekülgsest vaba aega veeta, tegelda enesearendusega. Viljandi vald on koht kuhu tulla elama ja siia soovitakse ka jääda.

Viljandi valla väärtused on kestmine ja areng, õnnelik olemine, pere, tervis, töö ja haridus. Viljandi valla peamine väärtus on inimene. Oluline väärtus on puhas loodus ja viljakas põllumaa. Viljandi vald väärtustab koostööd ja sidusust. Ükski muutus ei tohi seada ohtu eesti keele ja kultuuri kestvust. Ükski muutus ei tohi seada ohtu elu kestmist Viljandi vallas või mõnes selle osas. Aktsepteeritavad on tegevused, mis lähtuvad Viljandi valla väärtustest.

OLUKORD

Viljandi vald moodustus 5. novembril 2013. aastal Paistu, Pärsti, Viiratsi ja Saarepeedi valdade ühinemisel. Viljandi valla vallavalitsus kui ametiasutus alustas tööd 2. jaanuaril 2014.

Kõikides Viljandi valla moodustanud valdades on rääkida edulugusid kordatehtud koolidest, külamajadest, lasteaia järjekordade likvideerimisest jne. Kõikjal saab rääkida ilusast, puhtast loodusest. Vaadates statistikat, peab siiski tunnistama, et vaatamata nendele edulugudele, lahkuvad inimesed Viljandi vallast ja rahvaarvu kahanemine on nii suur, et see hakkab otseselt mõjutama senist elukorraldust. Teenuste osutamise harjumuspärane struktuur

muutub või on juba muutunud. Näidetena võib tuua maapoodide kadumise, postkontorite sulgemise, muudatused koolivõrgus. Oluliseks mõjuriks on tehnoloogia muutused (e-teenuste levik, efektiivsemad põllumajandusmasinad ja väiksem tööjõuvajadus). Teenuste vähenemine ja kodanikest kaugenemine aga põhjustab jätkuvat väljarännet.

Viljandi vallas on negatiivne nii loomulik iive kui ka rändeiive. Peamine roll on siiski rändeiibel, nii otseselt kui ka kaudselt loomulikku iivet mõjutades – lahkuvad noored sündinud naised. Viljandi valla rahvastiku puu on küllaltki sarnane maakonna rahvastiku puuga.

Väljarände põhjusi Viljandimaalt, sh. Viljandi vallast, ei ole otseselt uuritud. Eksperthinnangute põhjal võib öelda, et peamiseks põhjuseks on tööjõu ootustele vastavate töökohtade nappus. Väljarände põhjuseks on ka hariduse, eelkõige kõrghariduse, omandamine väljaspool Viljandimaad. See on normaalne protsess, kuid normaalne pole, et peale hariduse omandamist ei ole Viljandimaa tööturg tagasirändeks piisavalt atraktiivne.

Viljandi valla moodustanud valdade arengukavad ei olnud orienteeritud arendustegevusele kahaneva rahvaarvu tingimustes. Viljandi valla arengukava peab tagama kohanemise kahaneva rahvaarvuga selliselt, et valla elanikele pakutavate teenuste kättesaadavus ja kvaliteet ei kahaneks. Strateegia püüdleb selle poole, et rahvaarvu kahanemine esmalt pidurduks ja seejärel stabiliseeruks. Ideaalis on eesmärk Viljandi valla rahvaarv pöörata kasvule.

Viljandi valla moodustunud valdade arengukavad olid orienteeritud eelkõige hariduse – ja sotsiaalvaldkonna probleemide lahendamisele. See tulenes otseselt seadusega kohalikule omavalitsusele pandud ülesannetest.

Tänane olukord nõuab Viljandi vallalt arengukava, mis tegeleks ka majanduskeskkonnaga ja tagaks olukorra, kus lisaks ilusa looduse nautimisele oleks valla elanikel võimalik teha vallas elades tööd ja teenida elatist. Majanduskeskkonda arendav omavalitsusüksuse arengukava vajab paradigma muutust. Käesolevas arengukavas keskendume mõtteviisile, et ellu tuleb viia olulist, mis tagab valla arengu ja võimaluse vallas elades toime tulla. Seega aidata kaasa väärtuslike töökohtade tekkele vallas, kvaliteetsete teenuste arendamisele, mitmekülgsetele vaba aja sisustamise võimalustele, rahvakultuuri hoidmisele ja tervislikele eluviisidele.

STRATEEGILISED ARENGUSUUNAD

Viljandi valla kõige olulisemaks eesmärgiks järgnevatel aastatel on teha kõik selleks, et inimestel oleks piirkonnas nende **võimetele vastav ja vääriiselt tasustatud töö**, mis võimaldab inimeste jäämise ja tulemise Viljandi valda. Konkurentsivõime tõstmine tööturul läbi väärtuslike töökohtade loomise on aluseks kõigele muule.

Püstitatud eesmärgi täitmise peavad tagama tegevused neljal strateegilisel suunal:

- 1. Inimkapitali arendamine**
- 2. Ettevõtluskeskkonna ja majanduse arendamine**
- 3. Maine tõstmine**
- 4. Elukeskkonna, tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine**

Samad strateegilised suunad on eesmärgiks ka Viljandi maakonna arendusstrateegias ja nende sõnastamise kattumine on teadlik, eesmärgipärane, loomulik ja vajalik. Eesmärgid on

töögruppides ühiselt sõnastatud ja Viljandimaa arengustrateegia elluviimine ei oleks võimalik ilma Viljandi valla samade strateegiliste eesmärkideta.

Viljandi valla elanike arvu vähenemise peamine põhjus on atraktiivsete töökohtade vähesus vallas ja valla lähipiirkonnas, eelkõige Viljandi linnas. Konkurentsivõime tõstmine läbi väärtuslike töökohtade loomise on arengu peamine tee. Konkurentsivõime tõstmiseks on vaja arendada inimkapitali, saavutades olukord, kus Viljandi vallas ja selle lähipiirkonnas oleks piisavalt atraktiivsete töökohtade loojaid ja seejärel inimesi nende töökohtade täitmiseks.

Atraktiivsete töökohtade ja atraktiivse ettevõtluskeskkonna loojate olemasolu on tähtsaim küsimus Viljandi valla arengukavas. See on võimalik olemasolevat positiivset ja atraktiivset välja pakkudes ja samas valla elukeskkonda muutes ja arendades. Oluline võimalus on ka siinseid elanikke ettevõtlikkusele motiveerida, innustada, koolitada ja arendada. Eelpool nimetatud võimalusi kasutades on piirkond jätkusuutlikult edukas.

Lisaks võimekatele eestvedajatele on oluline tekitada toimetulekutoetustele lootvates inimestes huvi oma elujärge parandada. Aidata tõsta nende enesehinnangut ning motivatsiooni tööturule naasmiseks või kvalifikatsiooni tõstmiseks ja seeläbi toimetulekuks. Juurutada mõtteviisi, et kui igaüks pingutab, siis see annab lootuse Viljandi vallas tervikuna elukvaliteeti parandada ja tegusat ning toimekat elukeskkonda luua.

Inimkapitali arendamise suunas on oluline anda lastele eluks kaasa loovus, võimalikult kvaliteetne haridus, õpetada tundma Viljandi vallas leiduvaid kultuuriloolisi väärtusi ning pärandkultuuris peituvaid võimalusi. Inimkapitali arendamine Viljandi vallas tähendab ka selliste oskuste arendamist, mis tõstavad Viljandi valla elanike konkurentsivõimet tööturul. Oskus olla positiivne, näha probleemide asemel võimalusi arenguks on inimkapitali oluline osa. Kui Viljandi valla noored on õppinud nägema Viljandimaa positiivseid külgi, siis suureneb lootus, et nad siit ei lahku või naasevad peale õpinguid Viljandimaale.

Koos inimkapitali arendamisega tuleb arendada ettevõtlus- ja majanduskeskkonda. Ettevõtlus- ja majanduskeskkonda arendavad inimesed – selliste inimeste leidmine on inimkapitali arendamise teema. Kaasa aitab soosiv keskkond.

Viljandi valla arengu tagamiseks on oluline mainekujundus. Kui inimesed on uhked selle üle, et nad elavad Viljandi vallas ja näevad valda väärtusliku elupaigana, siis kandub see suhtumine edasi ka vallast väljapoole. Sellise seisundi tagab valla maine teadlik arendamine. Inimkapitali arendamine, ettevõtlus- ja majanduskeskkonna arendamine tagavad olukorra, kus Viljandi valla inimesed on ise enda üle uhked ja arendustegevuse mõju kujundab väljaspool omavalitsust inimeste arvamust. Maine ja identiteedi arendamise ülesanne on tehtud edusammudest teada anda ning seeläbi inimkapitali, ettevõtluskeskkonna ja majanduse arengut toetada. Juba täna on Viljandi vallas edulugusid, millest rääkida.

Viljandi valla tehniline taristu, eelkõige teedevõrk, elektrienergiaga varustamine ja andmeside, on arendatud selliselt, et need tagavad majanduse arengu vallas.

Sama oluline on inimeste sotsiaalne turvatunne, kvaliteetsete sotsiaalsete teenuste kättesaadavus elukaare igal hetkel. Viljandi vallas on tehtud märkimisväärseid samme sotsiaalse infrastruktuuri arendamiseks lootuses, et korras lasteaiad, korras koolid, korras võimlad jne. hoiavad elanikke lahkumast ja meelitavad siia uusi elanikke. Sotsiaalse infrastruktuuri arendamisega tuleb jätkuvalt tegeleda, sest lahendamata probleeme on selles valdkonnas veel piisavalt. Sotsiaalse infrastruktuuri arendamisel tuleb toetada eelkõige neid objekte ja tegevusi, mis kõige rohkem mõjutavad Viljandi valla ja selle lähipiirkonna

inimkapitali, ettevõtluskeskkonna ja majanduse arengut. Tasuvatel töökohtadel töötavad inimesed on motiveeritud enesearendamiseks ja toimetulekuks. Erinevatel põhjustel tööturult väljalangenutele on oluline tagada turvaline elukeskkond ja teenused.

Viljandi valla areng on tihedalt seotud valla lähipiirkondade arenguga. Kõige tugevamalt on valla areng seotud Viljandi linna arenguga. Viljandi valla elanike jaoks on Viljandi linnas hulgaliselt teenuseid – kättesaadavad on põhi-, gümnaasiumi-, kõrgkooli-, huvikooli-, muusikakooli-, spordikooli-, kunstikooli haridusteenus ja kultuuriteenused. Viljandis asub vaimse tervise päevakeskus, vallaelanikke teenindavad perearstid jne. Viljandi valla kõigist piirkondadest elanikele on Viljandi linna ettevõtted olulised tööandjad. Tulenevalt tihedast seotusest on arutelu vääriv Viljandi linna ja Viljandi valla võimalik ühinemine üheks omavalitsuseks. Viljandi valla arengu tagamiseks on samas ülioluline koostöö kõigi Viljandimaa omavalitsustega, sest vaid kogu Viljandimaa ühiste jõupingutustega on võimalik tagada kogu maakonna tasakaalustatud areng, sh Viljandi valla areng.

Arengukavas ei ole strateegiliste eesmärkidena kirjeldatud neid tegevusi, mis on tulenevalt Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest või muudest õigusaktidest kohaliku omavalitsuse ülesanne. Arengukava on pigem keskendunud arengus pikaajaliselt edasiviivatele protsessidele. Eelpool nimetatud nelja strateegilise eesmärgi saavutamine tagab nii keskkonna- kui sotsiaalse turvalisuse, inimõiguste tagamise jne. On teemasid, mis peavad olema korras ka siis, kui need arengukava prioriteedid ei ole. Kui sellistes teemades tekivad probleemid, tuleb need lahendada nagu lahendatakse kõige kõrgema prioriteediga probleeme.

1. Inimkapitali arendamine

Visioon:

Viljandi valla elanikud on majanduslikult hästi toimetulevad, loovad ja kohanemisvõimelised, oma elukohta väärtustavad aktiivsed kodanikud.

Eesmärgid:

- Viljandi vallas on piisavalt töökohti loovaid ja hoidvaid eestvedajaid, kes suudavad tuua inimesi Viljandi valda, tagades vallas hea ettevõtlus- ja majanduskeskkonna ning aktiveerides kodanikuühiskonda.
- Piisaval arvul tööturul hakkama saavaid inimesi, kes väärtustavad elukohana Viljandi valda ja toetavad oma tegevusega majanduskasvu.
- Haritud, sidus ja koostöövõimeline elanikkond, kes väärtustab oma kultuuri ja pärandit ning panustab kogukonda.
- Viljandi vallas antav haridus on kvaliteetne ja mitmekülgne, vastab riiklikes õppekavades seatud eesmärkidele. Õpilastele on muudetud kättesaadavaks võimalused õppida hea õpi- ja olmekeskonnaga koolihoonetes. Kvaliteetne alusharidus võimaldatakse kuni 15 km kaugusel elukohast;
- Lasteaia õpetajate ja valla eelarvest töötasu saavate pedagoogide töötasu on samaväärsel tasemel riigi palgal olevate pedagoogidega.
- valla territooriumil on inimestele kättesaadavad mitmekülgsed vaba aja veetmise võimalused – keskkond ja võimalused kultuurielus eneseteostuseks ja tervislike eluviiside harrastamiseks;

Taotletav mõju:

- Inimeste aktiivsuse kasvatamine ja toetamine elukaare igas faasis. Aktiivsuse kasvatamine ja hoidmine on protsess, mis vajab pidevat taastootmist:
  - ettevõtlikkuse kasvatamine noorte hulgas;
  - elukestva õppe arendamine;
  - ümberõppesüsteemi arendamine;
  - kutse- ja karjäärinõustamise arendamine.
- Karjäärinõustamise taseme tõus valla koolides ja kõrge tehnoloogiaga maakonna kutseõppeasutuste kutseõppevõimalustest teavitamine, koostöö Viljandi linnas asuva Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga.
- Keskkonnateadliku ellusuhtumise ja säästvat arengut ning väärtuskasvatust kandvate oskuste ja teadmiste kujundamine nii noorte, täiskasvanute kui eakate hulgas.
- Koostöövõimekuse tõstmine, koostöövõrgustike arendamine – on vaja süvendada arusaama koostööst kui edu tagamise võimalusest ja suurendada oskust koostööd teha.
- Kodanikuühiskonna arendamine – eelkõige teadlikkuse kasvatamine kodanikuühiskonna võimalustest, seda ka ettevõtjate seas. Külaelanike poolt on valitud külavanemad, kes kaasavad külaelanikke kogukonna tegemistesse ja tegevuse toimumine külaseltsides.
- Viljandi vallas antava põhihariduse kvaliteedi ja loovuse tõstmine ning õpilastele kaasaegsetes mitmekülgsete võimalustega koolides õppimise võimaldamine. Gümnaasiumihariduse kvaliteedi tagamisele kaasa aitamine ja valla elanikele kutseõppe võimaluste tutvustamine. Viljandi valla põhikoolivõrk on suhteliselt hästi välja arendatud, kuid on ka koolihooneid, milles ei ole tagatud head õpikeskkonda. Valla rahvastikuareng viitab sellele, et koolivõrku tuleb asuda korrastama, mis reeglina tähendab osade koolide sulgemist või koolide ühendamist. Valla ülesandeks on tagada piirkonniti kättesaadavad õppekohad. Kooli- ja lasteaiateenuste võrgu ümberkorraldusel lähtutakse eelkõige laste huvidele. Tähtis on õpikeskkonna kvaliteet õppekava täitmiseks ja head olmetingimused nii koolides kui lasteaedades. Lahendatud peab olema erivajadustega laste õpetamine ja selle kvaliteetne korraldus. On oluline, et Viljandi valla koolid õpetaksid õpilasi nägema Viljandi valla ja Viljandimaa võimalusi, tegeleksid sügavuti väärtuskasvatusega.
- Viljandi valla elanike enesearengu ja tervisepotentsiaali tõstmine – inimeste tervisekäitumise alase teadlikkuse kasvatamine, mis pikas perspektiivis aitab kaasa tervelt elatud aastate pikenedamisele ja eluea tõusule.

2. Ettevõtlikuskeskkonna ja majanduse arendamine

Visioon:

Ettevõtlik, nutikalt spetsialiseerunud ja koostööd väärtustav vald, kus piirkonna ressursse kasutatakse jätkusuutlikult. Viljandi valla ja selle lähiümbruse tööturg on atraktiivne nii Viljandi valla elanikele kui ka teistele eestimaalastele.

Eesmärgid:

- Ettevõtjate tegevuse toetamine ja arengule ning konkurentsivõime kasvule kaasaaitamine, valla ettevõtjad on kursis investeerimis- ja toetusvõimalustega.
- Viljandi valda ja kogu piirkonda on tekkinud juurde uusi töökohti läbi tööstuspargi arendamise.

- Piirkonna väärtustamine läbi kompetentsikeskuste loomisele kaasaaitamise ja vastava ala tippspetsialistide olemasolu.
- Ettevõtjate kaasamine otsustamisprotsessidesse läbi tulemusliku ja jätkusuutliku koostöö omavahel ning teiste lähipiirkonna ettevõtjatega ning avaliku sektoriga.
- Inimeste otsus tulla ning jääda Viljandi valda elama atraktiivsete töökohtade, tegutsemis- ja loomisvõimaluste tõttu.

Taotletav mõju:

- Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine – läbi koostöö, klastrite ja võrgustike loomise ja ettevõtluskeskkonna parandamise.
- Viljandi tööstuspargi infrastruktuuride arendamine ja turundustöö ettevõtete toomiseks piirkonda.
- Eestis olemasolevate ettevõtlust ja majandusarengut soodustavate võimaluste (EL meetmetest teavitamine, Leader- strateegia elluviimisesse kaasamine, olulistest ettevõtjaid puudutavatest seadusemuudatustest teavitamine jms.) maksimaalne kasutamine piirkonna eripära silmas pidades.
- Arendustegevuses on väärtustatud võrdselt sotsiaalsfäär, majandus ja keskkond.
- Kompetentsikeskuste, sh. pärandtehnoloogia kompetentsikeskuste loomine Viljandi valda. Kompetentsikeskus on ettevõtte, asutus või organisatsioon, mis on võimeline jagama oskusteavet valla või maakonna sees ja sellest välja ning kus leiavad rakenduse oma valdkonda põhjalikult tundvad tippspetsialistid. Viljandi Kutseõppekeskus ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia omavad potentsiaali mõnes valdkonnas vabariikliku tähtsusega oskusteabe keskusteks kujunemisel. Kultuurivaldkonnas on väärtus Anu Raua loodul ja ERM Heimtali muuseumis.
- Loomettevõtlus ning tervisetoodete arendamine ja tootmine. Eesti regionaalarengu strateegias on öeldud, et Viljandimaal eelisarendatavad kasvuvaldkonnad on Eesti rahvuskultuuri (loome)ettevõtlus ning tervise- ja loodustoodete arendus + tootmine. Viljandi vald sobib suurepäraselt nendeks tegevusteks.
- Viljaka põllumaa võimaluste ärakasutamine põllumajandusega seotud klastrite arendamiseks. Võrtsjärve eelduste kasutamine kalanduse ja loodusturismiga seotud valdkondade arendamiseks.
- Viljandi Kutseõppekeskuse arengu toetamine – arengu peamisteks suundadeks on tööturuvajadustele vastava hariduse andmine, konkurentsivõime tõstmine kutseharidusmaastikul (kutseharidust andvad koolid on üleriigilise koolipiirkonnaga, kuid Viljandi vallale on oluline, et maakonnas jätkaks tegevust kutseharidust andvad koolid). Vald toetab oma elanikke kutsehariduse saamisel.

3. Maine tõstmine

Visioon:

Viljandi vald tekitab omades uhkust ning külalistes huvi ja imetlust.

Eesmärgid:

- Viljandi vald on siin elavate ja elama tulla soovivate inimeste ja ettevõtjate jaoks huvipakkuv ning siia soovitakse elama asuda, siin ettevõtlusega tegeleda. Viljandi valda nähakse areneva ning kultuuriliselt eristuva piirkonnana.
- Viljandi valla elanikud on uhked oma valla üle ja räägivad valla arengust edulugusid.

- Piirkonna eripära esiletõstmine - osa Viljandi valla territooriumist asub Võrtsjärve äärsel aladel, osa Mulgimaal. Paikkonna eripärad on tunnustatud, edasi kantud ja hinnatud elanike hulgas.
- loodud on Viljandi valla olevikust ja tulevikust positiivne kuvand.
- Osatakse hinnata olemasolevaid väärtusi ja kuvatakse ka väljapoole, kasvanud on meediakajastuste ja edulugude arv.
- Elanike arvu langus on peatunud.

Taotletav mõju:

- Viljandi vallas olevate loodus- ja kultuuriväärtuste korrashoid ning esiletõstmine.
- Viljandi valla võimaluste aktiivne tutvustamine ja piirkonna mainesündmuste korraldamine. Viljandi valla väärtuste edasikandmine piirkonnaga seotud üritustel.
- Viljandi valla külastuskeskkonna parandamine. Külastuskeskkonna areng loob võimaluse turismimajanduse arendamiseks, kuid külastuskeskkond mõjutab otseselt ka Viljandi valla mainet. Hea ja arenev külastuskeskkond loob eeldusi inimeste soovile Viljandi valda elama asuda.
- Viljandi valla sihipärane mainekujundus.
- Vallavalitsuse kui ametiasutuse arenemine. Elanike heaks töötavad kompetentsed ametnikud, omavalitsustele pandud kohustused on täidetud parimal võimalikul moel ning on olemas tahe ja kompetents paikkonna arendamiseks ja elujõulisuse hoidmiseks ametnike, vallaelanike ja ettevõtjate koostöös.
- Viljandi vallast kuulub osa Võrtsjärve piirkonda ja osa Mulgi kultuuri piirkonda. Hinnatakse mõlema piirkonna eripära ning panustatakse koostöösse eripära kuvamisel, hoidmisel, edasikandmisel ja väärtustamisel. Viljandimaa ajaloo ja kohaliku kultuuripärandi tundmine on tugevdanud inimeste identiteeti, väärtushinnanguid ja sidet kodukohaga.

4. Elukeskkonna, tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine

Visioon:

Viljandi valla tehniline- ja sotsiaalne taristu tagab inimestele ajastule vastava ettevõtlus- ja elukeskkonna.

Eesmärgid:

- Viljandi valla tehnilise- ja sotsiaalse taristu seisund ja areng ning ruumiline planeerimine toetab ettevõtlust ja majandusarengut.
- Liikluskorralduse meetmeid rakendades on vallas turvaline ja ohutu liigelda.
- Valla kinnisvara on hooldatud, energiatõhus ja säästlikult majandatav.
- Sotsiaalvaldkonna areng, mitmekesised ning kvaliteetsed teenused ja võimalused tagavad inimeste sotsiaalse turvalisuse.
- Looduskeskkonna ja tehiskeskkonna areng toimub tasakaalustatult ning säästva arengu põhimõtteid järgides. On säilinud puhas elukeskkond.
- Inimeste vaimse ja kehalise tegevuse tasakaalu ning heaolu saavutamine.
- Kaasaegsete kommunikatsioonide kättesaadavuse suurendamine.

Taotletav mõju:

- Optimaalsete ja kaasaegsete vee-, kütte- ja kanalisatsioonisüsteemide arendamine tagab elanikkonnale võimalikult soodsad ja kvaliteetsed elamistingimused.

- Valla kruusakattega teid parendatakse vähemalt 20 km aastas ja mustkattega teede osakaal valla territooriumil on tõusnud.
- Kergliiklusteid rajatakse eesmärgiga suurendada turvalisust liikluses ning võttes aluseks maakonna kergliikluste teemaplaneeringu.
- Inimeste tervisekäitumise toetamine läbi avalike puhkealade arendamise, mänguväljakute ning spordirajatiste rajamise ja kaasajastamise ning väljaehitamise.
- Kommunikatsioonide arendamisele kaasaaitamine erinevaid toetusprogramme kasutades.

ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, SEIRE JA MUUTMINE

Viljandi valla arengukava viiakse ellu erinevate valdkondlike tegevuskavade abil. Tegevuskavad koostatakse neljaks aastaks, vaadatakse igal aastal üle ja korrigeeritakse vastavalt olukorra muutumisele. Vajadusel koostatakse tegevuskava pikema perioodi kohta. Pikem tegevuskava on soovitatav, kuid olukordade kiire muutumine näitab, et pikemat tegevuskava ei ole sageli võimalik objektiivselt planeerida.

Viljandi valla ees seisvaid väljakutseid saab lahendada valla ettevõtete, asutuste ja huvirühmade võrgustiku koostöös, koostöös Eesti riigiasutustega sh. Viljandi maavalitsusega ja teiste kohalike omavalitsustega. Võrgustiku koostöö tekitamisel, alalhoidmisel ning koordineerimisel on juhtpositsioonil Viljandi valla vallavanem, kes korraldab ka arengukava seiret.

Arengukava seire koosneb kolmest tegevusest:

1. Viljandi valla arengu põhinäitajate statistika süstemaatiline uuendamine. Viljandi valla arengu põhinäitajad sisaldavad kõiki käesolevas arengukavas toodud statistika abil jälgitavaid mõõdikuid.
2. Arengukava eesmärkide täitmisele hinnangu andmine ning vastava aruande lisamine arengukava lisade hulka. Teostatakse kord aastas, arvestusega, et aruanne arengukava eesmärkide täitmisest saaks arengukavale lisatud igal järgneval aastal hiljemalt 1. oktoobriks.
3. Kavandatud tegevussuundade ja tegevuskava täpsustamine sõltuvalt arengukava täitmise käigust ja võimalustest viia ellu tegevusi arengukavas püstitatud eesmärkide täitmiseks teostatakse kord aastas. Täpsustatud strateegilised alameesmärgid ja tegevuskava on avalikustatud hiljemalt 15. oktoobriks.

Kui arengukavas püstitatud eesmärkide täitmise analüüsi käigus, tegevussuundade ja tegevuskava täpsustamisel selgub vajadus muuta arengukavas esitatud väärtusi, peamist eesmärki või selle täitmiseks valitud strateegiaid, siis tuleb koostada uus arengukava. Uue arengukava koostamise algatab Viljandi Vallavolikogu.